

Erkki Sillanpää kiinnitti 2.4. julkaistussa mielipidekirjoituksessaan huomionsa siihen, että ulkomaisten televisio-ohjelmien käännökset ovat kömpelöitä ja suoranaisia virheitä esiintyy toistuvasti.

Suomalainen tv-katsoja lukee televisiotekstityksistä yhä useammin huonoa kieltä ja ihmettelee sanavalintoja ja käännöskömmähdyksiä, koska kääntäjällä ei useinkaan ole enää mahdollisuutta tehdä työtään hyvin tai käännöksiä ei teetetä ammattikäntäjällä.

Suomalaiset tekstityskäytännöt ovat jäämässä kansainvälisten käännöstoimistojen nopeasti toteutettujen tekstitysten jalkoihin, kun kanavat haluavat tekstitykset mahdollisimman halvalla. Hyvin moni alan ammattilainen kieltäytyy tekemästä työtään huonosti ja vieläpä surkeaa korvausta vastaan. Luokattomien tekstitysten takana onkin usein kokematon käntäjä, joka voi olla periaatteessa taitavakin, mutta joka ei omituisten työmenetelmien takia pysty tekemään hyvää käännöstä. Kun käntäjä tienaa 60 tunnin työviikon uurastuksella kuukaudessa reilusti alle 2 000 euroa, ei sanavalintojen miettimiseen ja idiomaattisen kielen tuottamiseen myöskään tahdo jäädä aikaa.

Av-kääntämisestä on hyvää vauhtia tulossa halpatuotanto- ja läpikulkuala, jolla laadukkaiden tekstitysten perinne murtuu. Yleisradiossa ja Mainostelevisiossa luodut käytännöt ja työtavat ovat tällä hetkellä käytössä enää Ylessä, kun Mtv3 myi käännöstoimintansa syksyllä ylikansalliselle Broadcast Text Internationalille.

Tekstitysten laadun huononeminen on nähnyt jo vuosikausia dvd-tekstityksissä, ja nyt sama surkea laatu näkyy myös tv-kanavilla ja uusissa suoratoistopalveluissa. Uudet tv-kanavat eivät ole tutustuneet suomalaisiin tekstityskäytäntöihin, vaan ne ostavat käännökset käännöstoimistoilta, jotka soveltavat meille vieraita tekstityskäytäntöjä. Niiden tapa tekstittää on usein täysin erilainen kuin Suomessa, ei istu suomen kieleen eikä vastaa suomalaisen tv-katsojan odotuksia. Suuri osa suomenkielisistä teksteistä tehdään valmiiden vieraskielisten tekstitysten päälle, jolloin käntäjä on sidottu aiemmalle tekstitykselle varattuun tilaan ja suomennoksesta kuultaa väkisin läpi vieraan kielen vaikutus. Pahimmassa tapauksessa suomenkieliset tekstit on tehty eräänlaisen "tekstitetyn käsikirjoituksen" päälle. Tällöin suomennos ei enää ole aito suomennos, vaan sanasanainen käännös, jota kukaan ei pysty kunnolla seuraamaan, kun repliikitkin vilkkuvat ruudulla salamannopeasti täysin piittaamatta suomalaisten lukunopeudesta.

On markkinatalouden näkökulmasta luonnollista, että kanava ostaa tekstitykset sieltä mistä halvimmalla saa, mutta halvimmalla ei saa hyvää. Av-kääntäjät ovat jo vuosikausia yrittäneet pelastaa alaa ja saada aikaan työehdot ja palkkiot, jotka takaavat työn tekemisen laadukkaasti ja katsojaa kunnioittaen. Hintakilpailu ei kuitenkaan näytä loppuvan. Työtapoja virtaviivaistetaan, työsuhteisten käntäjien palkkoja lasketaan ja yrittäjinä toimivat pakotetaan suostumaan yhä alhaisimpiin palkkioihin. Seurauksena on, että tekstitysten laatu sen kuin heikkenee.

Kun todellinen loppukäyttäjä ei ole kanava, vaan sen katsojat, kannattaa katsojien luokattomia käännöksiä huomattaessaan valittaa myös suoraan kanaville, vaatia käännösten parempaa laatua ja viestiä, että ulkomaisille tekstityspohjille tehdyt liukuhihnäkäännökset eivät meille kelpaa.

Kristiina Antinjuntti, puheenjohtaja ja
Karola Baran, toiminnanjohtaja
Suomen Kääntäjien ja tulkkien liitto ry